

**AKTUARSKO DRUŠTVO U
BOSNI I HERCEGOVINI**

**KODEKS PROFESIONALNOG PONAŠANJA
AKTUARA**

Na osnovu čl. 8. i 25. Statuta Aktuarskog društva u Bosni i Hercegovini, Upravno Vijeće Aktuarskog društva u Bosni i Hercegovini na sjednici održanoj 08.11.2010. godine donosi

KODEKS PROFESIONALNOG PONAŠANJA AKTUARA U BOSNI I HERCEGOVINI

1. UVODNE NAPOMENE

1.1. U Kodeksu profesionalnog ponašanja Aktuarskog društva u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Kodeks) pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

AD u BiH	Aktuarsko društvo u Bosni i Hercegovini
Član AD	Registrovani član AD u BiH
Aktuar	Član AD u BiH koji se teorijski i/ili praktično bavi aktuarskim poslovima
Ovlašteni aktuar	Osoba koja je dobila zvanje ovlašteni aktuar od odgovarajuće institucije i koja je član AD u BiH
Stranka (klijent)	Pravna ili fizička osoba koja je tražila aktuarski savjet od aktuara ili od kompanije za koju aktuar radi.
Poslodavac	Kompanija u kojoj je član vlasnik, partner, direktor ili zaposlenik
Aktuarski savjet	Profesionalni rezultati i mišljenja, koje je aktuar dao u pisanoj formi uključujući i sva dodatna pojašnjenja i komentare koji su dati naknadno u razgovoru
Kodeks	Kodeks profesionalnog ponašanja aktuara AD u BiH
Smjernice	Zakoni, zakonski propisi, Uputstva i ostali akti zakonodavnih i ostalih institucionalnih tijela Bosne i Hercegovine koji se odnose na aktuare i aktuarsku struku, odnosno standardi aktuarske prakse koje je AD u BiH izdalo ili preuzelo od drugih aktuarskih društava ili institucija.

2. OPŠTE ODREDBE

2.1. Ovim Kodeksom propisuju se osnovna načela kojih se trebaju pridržavati svi članovi AD u BiH da bi izgradili sistem ponašanja kojim će podizati svoj ljudski i stručni ugled te educirati mlade stručnjake.

2.2. Članovi se moraju pridržavati i svih detaljnijih uputstava za rad i ponašanje koja su dana u drugim aktima AD u BiH.

Odredbe Kodeksa koje se odnose na aktuara, na odgovarajući način primjenjuju se i na ostale članove AD u BiH i na ovlaštene aktuare.

2.3. U slučaju nepoštivanja ovog Kodeksa, AD u BiH će postupiti u skladu s Pravilnikom o disciplinskom postupku Aktuarskog društva u Bosni i Hercegovini.

2.4. Ovaj Kodeks navodi profesionalne standarde prema kojima se očekuje da se ponaša aktuar.

3. NORME PROFESIONALNOG PONAŠANJA

3.1. Aktuarska struka je obavezna raditi u javnom interesu. U tom smislu AD u BiH obavezno je doprinositi zaštiti i unapređenju aktivnosti od javnog interesa, a svaki član treba se ponašati na način da ispunjava profesionalnu odgovornost prema javnom interesu.

3.2. Član AD u BiH kao pojedinac mora se pridržavati najviših normi ponašanja i podržavati ih. Član mora profesionalnu službu obavljati na način koji štiti ugled i dostojanstvo struke budući da se o struci procjenjuje na osnovu renomea svakog pojedinog člana.

3.3. Aktuar mora poslove svoje profesije obavljati pošteno, stručno i pažljivo te odgovorno prema klijentu i poslodavcu jer korisnici aktuarskih usluga i poslodavac (uključujući i kolege u kompaniji), moraju imati potpuno povjerenje u stručnost, objektivnost i poštenje aktuara. Ovakvo ponašanje smatra se profesionalno odgovornim u smislu ovog Kodeksa.

3.4. Ukoliko aktuar posao koji smatra neophodnim ne može obaviti u potpunosti na željeni način (radi nedostatka podataka, pomanjkanja novca ili vremena i sl.), treba ili odustati od posla ili navesti uz koja ograničenja je aktuarski savjet dat.

3.5. Ukoliko aktuar radi na području na kojem nema profesionalnih uputa ili na području na kojem uopće ne postoji aktuarsko znanje i iskustvo, aktuar mora donositi prosudbe na način da održi reputaciju struke.

- 3.6. Aktuari trebaju promovisati uzajamno poštovanje i uvažavanje.
- 3.7. Aktuar mora profesionalnu službu obavljati susretljivo i saradivati s ostalima s kojima radi poštujući iste standarde ponašanja bez obzira surađuje li s aktuarima iz vlastite ili druge kompanije i bez obzira na to jesu li mu suradnici aktuari ili se bave drugom profesijom.
- 3.8. Članovi uprave i direktori imaju pravo osloniti se na aktuarski savjet u predmetima za koje je aktuarski savjet relevantan. Aktuar ima profesionalnu obvezu u takvim predmetima samo ukoliko je obaviješten i saglasio se s predmetom i s rokom u kojem se očekuje njegov savjet.
- 3.9. Aktuar treba preduzeti odgovarajuće korake (mjere) čim postane svjestan da postoji mogućnost, bilo s njegove strane ili od strane drugog aktuara, povrede Kodeksa ili drugih akata koji se odnose na aktuarski posao koji se obavlja. Problem prvo trebaju nastojati riješiti aktuari o kojima se radi sami, a u slučaju neuspjeha, obvezno treba informirati Upravno Vijeće AD u BiH.
- 3.10. Profesionalna obveza aktuara je lična.
- 3.11. Aktuar se prema klijentu i poslodavcu mora ponašati profesionalno odgovorno. Posebno, aktuar ne smije objavljivati podatke klijenta odnosno poslodavca koji se smatraju poslovnom tajnom bez dopuštenja klijenta odnosno poslodavca, osim u slučaju kada to zahtijeva zakonom propisano odgovarajuće državno ili pravosudno tijelo ili u svrhu disciplinskog postupka definiranog Pravilnikom o disciplinskom postupku AD u BiH, a u skladu sa zakonom.
- 3.12. Aktuar sve podatke i informacije koje dobiva od klijenta ili poslodavca podrazumijeva profesionalnom, poslovnom i službenom tajnom ukoliko nisu javno dostupni.
- 3.13. Aktuar mora neodložno pismeno i pravovremeno predložiti klijentu sve izvore prihoda ili materijalne kompenzacije iz bilo kojeg drugog izvora a koji su povezani s bilo kojom uslugom u ime klijenta.
- 3.14. Mnogi zadaci na kojima aktuar radi traže znatno znanje i iskustvo da bi se korektno obavili. Aktuar ne smije dati aktuarski savjet, bilo da radi kao pojedinac ili dio multidisciplinarnog tima, ukoliko se ne smatra dovoljno kompetentnim ili nema dovoljno iskustva za područje na kojem treba raditi, osim u slučaju kada radi pod vodstvom ili u suradnji s aktuarom koji ima odgovarajuća znanja i iskustvo odnosno ako bi klijent odnosno poslodavac bio doveden u nepovoljan položaj kad ne bi dobili potreban savjet. Odgovarajuće znanje i iskustvo podrazumijeva poznavanje suvremene aktuarske metodologije te zakonske regulative i profesionalnih standarda aktuarske prakse u BiH.

- 3.15. Aktuar je odgovoran za pridržavanje primjenjivih praktičnih standarda u svom radu tj. mora uzeti u obzir sve relevantne smjernice koje je izdalo ili prihvatilo AD u BiH a koje su obavezne za članove, odnosno smjernice koje su propisala nadležna tijela BiH, a koja se odnose na aktuare ili aktuarsku struku. Aktuar može uzeti u obzir i neobavezujuće smjernice koje je izdalo ili prihvatilo AD u BiH.
- 3.16. Aktuar mora razmotriti implikacije aktuarskog savjeta u odnosu klijenta odnosno poslodavca prema trećim osobama.
- 3.17. Ako u aktuarskom savjetu nisu navedene implikacije koje se odnose na treće osobe, ta činjenica mora biti istaknuta.
- 3.18. Aktuar svoju odgovornost ne može ograničiti s izgovorom da je izvršavao zadatke po nalogu treće osobe, posebno klijenta odnosno poslodavca.
- 3.19. Član mora biti upoznat s odredbama važećeg Kodeksa.
- 3.20. Protiv člana koji se ogriješi o principe Kodeksa, povrijedi odredbe Statuta AD u BiH i/ili ostalih relevantnih normi ponašanja ili etičkih načela, pokreće se disciplinski postupak na način kako je to definirano Pravilnikom o disciplinskom postupku AD u BiH.
- 3.21 Aktuar protiv kojeg je pokrenut disciplinski postupak ima pravo na žalbu u okvirima definiranim Pravilnikom o disciplinskom postupku AD u BiH te mora poštovati bilo koju presudu ili odluku po uloženoj žalbi.
- 3.22. Aktuar će nastojati trajno usvajati nove stručne i etičke spoznaje.
- 3.23. Aktuar neće dozvoliti da mu predrasude spriječe objektivno sagledavanje činjenica i zauzimanje stavova.

4. STANDARDI ZA AKTUARSKE SAVJETE

- 4.1. Aktuarski savjet u pisanom obliku s aktuarskim preporukama klijentu odnosno poslodavcu mora sadržavati dovoljno informacija, relevantnih činjenica i rezultata čime će omogućiti klijentu odnosno poslodavcu razmišljanje o prikladnosti preporuka i posljedicama njihove primjene.
- 4.2. Aktuar mora na prihvatljiv i razumljiv način objasniti posljedice (implikacije) aktuarskog savjeta koji je dao.

- 4.3. Aktuarski savjet u pisanom obliku mora sadržavati relevantne informacije o okolnostima pod kojima se savjet radi, obimu, metodologiji i pretpostavkama koje su uzete pri izradi savjeta.
- 4.4. Aktuarski savjet koji sadrži preporuku klijentu mora sadržavati:
- ime klijenta
 - ime i kvalifikaciju aktuara
 - naziv poslodavca
 - u kojem svojstvu aktuar radi.
- 4.5. Aktuar u saopštavanju svojih profesionalnih savjeta mora jasno dati do znanja da je za njih odgovoran. Aktuar treba naznačiti do koje mjere on ili drugi izvori stoje na raspolaganju klijentu odnosno poslodavcu za dodatne informacije i pojašnjenja u pogledu obima, metoda i korištenih podataka.
- 4.6. Aktuar mora preispitati korektnost korištenih podataka ili navesti zbog čega neke podatke ne može koristiti. Aktuarski savjet mora sadržavati objašnjenje ili kvalifikaciju ukoliko aktuar ima rezervu u pogledu pouzdanosti podataka.

5. POSTUPANJE U SLUČAJU SUKOBA INTERESA

- 5.1. Na savjet koji aktuar daje klijentu odnosno poslodavcu ne smiju uticati bilo čiji interesi. Aktuar mora raditi u interesu klijenta odnosno poslodavca vodeći računa o profesionalnoj i zakonskoj odgovornosti klijenta odnosno poslodavca prema trećim osobama.
- 5.2. U slučaju kada postoji ili bi moglo doći do sukoba interesa između aktuara i klijenta, aktuar mora procijeniti okolnosti i je li dobro u datim uvjetima obavljati usluge za klijenta.
- 5.3. Aktuar ne smije obavljati usluge koje uključuju postojeći ili potencijalni sukob interesa, osim ako aktuarova sposobnost da djeluje pošteno time nije umanjena i ako je postojeći ili potencijalni sukob interesa u potpunosti obznanjen.

6. IMENOVANJE NOVOG AKTUARA

- 6.1. Kada se od aktuara traži da preuzme poslove koje je prethodno obavljao drugi aktuar, on će razmotriti da li je potrebno konsultovati se sa onim ko je prethodno obavljao te poslove, da bi se uvjerio da je prikladno prihvatanje ove nove odgovornosti.

7. ODNOSI S JAVNOŠĆU

7.1. Aktuar mora izbjegavati publicitet koji bi mogao dovesti do neprikladne ili nepoštene profesionalne prednosti koja ne može biti potkrijepljena ili koja dovodi u zabludu.

8. ZAVRŠNE ODREDBE

8.1. Ovaj Kodeks stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se na web stranici AD-a.

U Sarajevu, 08.11.2010. godine
Broj: 20/10

UPRAVNO VIJEĆE AD U BIH

Bakir Pilav

Anita Putica

Amela Omerašević

Zoran Bošnjak

Milenka Tolj

Hamid Milak
